לְכָךְ, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ יָדָיו אוֹ רַגְלָיו (יא) מְטֻנָּפוֹת בְּטִיט וְצוֹאָה: **ד** (יב) [1]לֹא יָסוּךְ רַגְלוֹ בְּשֶׁמֶן וְהוּא בְּתוֹךְ הַמְּנָעָל אוֹ הַסַּנְדָּל (יג) (הַחֲדָשִׁים) (מיימוני פרק כ"ג ה"י), מִפְּנֵי שֶׁהָעוֹר מִתְרַכֵּךְ וְדָמֵי (ז) לְעִבּוּד. (יד) [2]אֲבָל סָךְ רַגְלוֹ וּמַנִּיחוֹ בְּמִנְעָל, וְסָךְ כָּל גּוּפוֹ וּמִתְעַגֵּל עַל גַּב הָעוֹר, (טו) [3]וְהוּא שֶׁלֹּא יְהֵא בַּשֶּׁמֶן הַנִּשּׁוֹף מִגּוּפוֹ שִׁעוּר כְּדֵי לְעַבְּדוֹ, אֶפְלוּ יֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְצַחְצְחוֹ מֻתָּר, וְהוּא שֶׁלֹּא יִכָּוֵן (טז) אֶפְלוּ לְצַחְצְחוֹ:

שכח דִּין חוֹלֶה בְּשַׁבָּת. וּבוֹ מ"ט סְעִיפִים:

א [א]מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ (א) מֵחוּשׁ בְּעָלְמָא וְהוּא מִתְחַזֵּק וְהוֹלֵךְ בְּבְרִיא, אָסוּר לַעֲשׂוֹת לוֹ (ב) שׁוּם רְפוּאָה (ג) וַאֲפִלּוּ עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי, גְּזֵרָה מִשּׁוּם שְׁחִיקַת סַמָּנִים: **ב** [ב]מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֹלִי שֶׁל סַכָּנָה, (ד) מִצְוָה לְחַלֵּל עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת, (ה) וְהַזְּרִיז הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח, (ו) [3]וְהַשּׁוֹאֵל הֲרֵי זֶה (ז) שׁוֹפֵךְ דָּמִים: **ג** [ד]כָּל מַכָּה שֶׁל חָלָל, דְּהַיְנוּ (ז) מֵהַשִּׁנַּיִם וְלִפְנִים (ח) וְשִׁנַּיִם עַצְמָם בִּכְלָל, מְחַלְּלִין עָלֶיהָ אֶת הַשַּׁבָּת,

ו שם קמ"א (ע"ב) בְּרִיתָא.
ז רִמְבַּ"ם בְּפֶרֶק כ"ג (ה"י) וְשָׁם כָּתַב אַף עַל פִּי שֶׁהֵם חֲדָשִׁים. **ח** שם בְּגְמָרָא.

א הֲרֵב הַמַּגִּיד בְּפֶרֶק ב' מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה"י) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים וְכֵן פֵּרֵשׁ הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה כל רפואה) דִּבְרֵי הַשּׁוּר. **ב** שַׁבָּת ק"ט (ע"א) וְיוֹמָא פ"ד (ע"ב) וְהָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ב' (ה"א). **ג** טור וְהָרַב הַמַּגִּיד שָׁם (ה"ג) בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (יומא פ"ח ה"ה). **ד** עֲבוֹדָה זָרָה (כ"א) [כ"ח] (ע"א).

בֵּאוּר הֵיטֵב

מִשְׁעָר חֲזִיר הַמְיֻחָד לְשַׁבָּת, עַיֵּן סוֹף סִימָן ש"ג מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם (כמ"א ס"ק כב), מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): **ד** (ז) **לְעִבּוּד**. הַדּוֹרֵס עַל הָעוֹר עַד שֶׁיִּתְקַשֶּׁה אוֹ הַמְרַכְּכוֹ בְּיָדוֹ וּמוֹשְׁכוֹ וּמְשָׁוֶה אוֹתוֹ כְּדַרְכּוֹ שֶׁהָאֻמָּנִין עוֹשִׂין, חַיָּב. הַשָּׁף בְּיָדוֹ עַל הָעוֹר הַמָּתוּחַ בֵּין הָעֲמוּדִים חַיָּב מִשּׁוּם מְמַחֵק, רַמְבַּ"ם פֶּרֶק י"א (ה"ז):

ב (ח) **שׁוֹפֵךְ**. וְאִם הַחוֹלֶה אֵינוֹ רוֹצֶה, כּוֹפִין אוֹתוֹ, שֶׁהוּא חֲסִידוּת שֶׁל שְׁטוּת. וְאִם הַחוֹלֶה אוֹמֵר צָרִיךְ אֲנִי לִתְרוּפָה פְּלוֹנִית וְהָרוֹפֵא אוֹמֵר אֵין צָרִיךְ, שׁוֹמְעִין לַחוֹלֶה.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דְּמֵזֶה נֶהֱגוּ הַבְּתוּלוֹת לִהְיוֹת לָהֶם כְּלִי מְשֻׁעָר חֲזִיר הַמְיֻחָד לְשַׁבָּת, דְּתוּ לֹא מְחֲזֵי כְּעִבְדִּין דְּחֹל. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן ש"ג בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק פז) דְּגַם בָּזֶה אֵינוֹ מֻתָּר כִּי אִם לְתַקֵּן בּוֹ מְעַט אֶת הַשְּׂעָרוֹת לְהַשְׁכִּיבָם, (י) אֲבָל לִטְרֹק בּוֹ אָסוּר אַף בָּזֶה שֶׁאֵי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִתְלַשׁ שֵׂעָר: (יא) **מְטֻנָּפוֹת**. דְּתוּ (יא) לֹא מְחֲזֵי עַל יְדֵי הַגְּרוּד שֶׁכְּעִבְדָּא דְּחֹל: **ד** (יב) **[1]לֹא יָסוּךְ וְכוּ'**. דְּהָנֵי עִבּוּד הָעוֹר הוּא אֶחָד מֵאֲבוֹת מְלָאכוֹת, (יג) וְעִבּוּד הוּא אִם מוֹלֵחַ אֶת הָעוֹר אוֹ שֶׁמְּעַבְּדוֹ בְּשִׂאָר דְּבָרִים שֶׁדָּרְךְ לְעַבְּדוֹ, (יג) וְכֵן אִם דּוֹרֵס הָעוֹר בְּרַגְלוֹ עַד שֶׁיִּתְקַשֶּׁה, אוֹ שֶׁמְּרַכְּכוֹ בְּיָדוֹ וּמוֹשְׁכוֹ וּמַשְׁוֶה אוֹתוֹ כְּדַרְכּוֹ שֶׁהָרַצָּנִין עוֹשִׂין חַיָּב דְּהוּא תּוֹלֶדֶת מְעַבֵּד, (יד) וְכֵן אִם מְרַכֵּךְ הָעוֹר בְּשֶׁמֶן גַּם כֵּן מְעַנְיֵן עִבּוּד הוּא וְחַיָּב, וְלָכֵן צָרִיךְ לִזָּהֵר מִשֶּׁעָם שֶׁלֹּא לִמְשֹׁחַ מְנָעָל חָדָשׁ בְּשֶׁמֶן, [וּבְחַיֵּי אָדָם (ח"ב כלל לב-לג ס"ה) כָּתַב דְּחִיּוּבָא נָמֵי יֵשׁ בָּזֶה]. (טו) [א]וְיֵשׁ אוֹסְרִין גַּם בְּמִנְעָל יָשָׁן, וּבְפֶרְט בִּזְמַן הַזֶּה דִּנְפִישֵׁי עַמֵּי הָאָרֶץ וְיָבוֹאוּ לְהָקֵל גַּם בַּחֲדָשִׁים, בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּכָל גַּוְנֵי [חַיֵּי אָדָם (שם)]. וְכָל שֶׁכֵּן אִם כְּוָנָתוֹ בְּמִשִׁיחַת הַשֶּׁמֶן (טו) כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַמְּנָעָל שָׁחֹר, נִרְאֶה דְּיֵשׁ לֶאֱסֹר לְכֻלֵּי עָלְמָא מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ צְבִיעָה. וְעַתָּה נַחֲזֹר לְעִנְיָנֵנוּ דְּמִשּׁוּם אִסּוּר עִבּוּד אָסְרוּ גַּם כֵּן לְאָדָם שֶׁיִּסְמֹךְ עַל יְדֵי פְּעֻלָּתוֹ שֶׁיִּתְרַכֵּךְ הָעוֹר, וְלָכֵן אָסוּר לְסוֹךְ רַגְלוֹ וְכוּ': (יג) **הַחֲדָשִׁים**. דְּבִישָׁנִים תּוּ אֵין בּוֹ מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ עִבּוּד: (יד) **אֲבָל סָךְ וְכוּ'**. כֵּיוָן דִּבְטֵעַת הַסִּיכָה לֹא נָגַע הַשֶּׁמֶן שִׁעוּר כְּדֵי לְעַבְּדוֹ (טו) **וְהוּא שֶׁלֹּא יְהֵא וְכוּ'**. דְּאִם יֵשׁ בְּהַשֶּׁמֶן שִׁעוּר כְּדֵי לְעַבְּדוֹ אָסוּר אַף דְּאֵינוֹ מְכַוֵּן לָזֶה [גְּמָרָא (קמא:)]: (טז) **אֲפִלּוּ לְצַחְצְחוֹ**. דְּאִי מְכַוֵּן בְּגִלְגּוּלוֹ עַל גַּבֵּי הָעוֹר אוֹ בְּסָךְ רַגְלוֹ וּמַנִּיחוֹ בְּמִנְעָל כְּדֵי לְצַחְצֵחַ הָעוֹר עַל יְדֵי הַשֶּׁמֶן, אָסוּר גְּזֵרָה אָטוּ הֵיכָא שֶׁמִּתְכַּוֵּן לְעַבְּדוֹ [רַ"ש (ד"ה ולצחצחו)]. וְכָל שֶׁכֵּן הֵיכָא שֶׁמּוֹשֵׁחַ הַמְּנָעָל בְּשֶׁמֶן אֲפִלּוּ אִם הַשֶּׁמֶן מוּעָט וּמְכַוֵּן רַק כְּדֵי לְצַחְצְחוֹ דְּאָסוּר. וּלְצַחְצֵחַ הַמְּנָעָלִים עַל יְדֵי הַמְּרוּחַ שָׁחֹר [שָׁקוֹרִין וויקסי"ן] כָּתַב בְּסֵפֶר תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל (בכלכלת שבת מלאכת הממחק) (יז) דְּאִם עָשָׂה אֲפִלּוּ עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי, אָסוּר עַד לְעֶרֶב בִּכְדֵי שֶׁיֵּעָשׂוּ. וְדַע דִּלְעִנְיַן חִיּוּב חַטָּאת בְּעִבּוּד וְכֵן לְעִנְיַן הַפְשָׁטַת הָעוֹר דְּהוּא גַּם כֵּן מְלָאכָה דְּאוֹרָיְתָא,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

אַבְרָהָם וְעוֹלַת שַׁבָּת, אֲבָל בְּרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל שְׁלָפָנֵינוּ (קמו: ד"ה סכין) אִיתָא בְּהֶדְיָא דְּהֵיְינוּ לְהִתְחַכֵּךְ בָּהּ: (י) וְכֵן כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"א): (יא) לִבְרוּשׁ: **ד** (יב) (יג) (יז) רַמְבַּ"ם (פי"א מהל' ה'ו, פכ"ג ה"י): (טו) כְּלְכָלַת שַׁבָּת (מלאכת המולח והמעבד) לְדַעַת הָרַאֲבַ"ד (פכ"ב ה"י"ח): (טז) כְּיָדוּעַ שֶׁעַל יְדֵי זֶה (מִשְׁתַּכֵּר) [מִשְׁתַּחֵר] וְזֶרֶךְ הָאֻמָּנִים לַעֲשׂוֹת כֵּן: (יז) וּמִשְׁמַע שָׁם דְּטַעְמוֹ מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה מִשּׁוּם מְמָרֵחַ:

(יח) מִסְּכָם מֵהַפּוֹסְקִים:

א (ט) הָרַמְבַּ"ן (תורת האדם שער המיחוש) וְהָרַשְׁבָּ"א בְּפֶרֶק מְפַנִּין (קכט. ד"ה והוי יודע), וְהָרִיטְבָ"א (שם ד"ה דבר) וְהָרַ"ן בְּפֶרֶק שְׁמוֹנָה שְׁרָצִים (לט: ד"ה ומהא), וְהַמַּגִּיד מִשְׁנֶה (פ"ב ה"י) בְּשֵׁם: **ג** (כ) כֵּן מוּכָח בְּתוֹסְפוֹת בַּעֲבוֹדָה זָרָה כ"ח (ע"א ד"ה כיכי) דְּעַל זֶה

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבְשו"ע הָרַב (ס"ד) אִסַּר בְּחַדָּשִׁים בִּלְבַד. **ב]** וּבְשו"ע הָרַב (ס"ג) כָּתַב שְׁמִיחוּשִׁים בְּעַלְמָא אֵינָן נִקְרָאִים מַכָּה וְאֵין מְחַלְּלִין עֲלֵיהֶם אֲפִילּוּ אִם כּוֹאֵב לוֹ מְאֹד, וְרַק אִם נִתְקַלְקְלוּ הַשִּׁנַּיִם מֵחֲמַת מַכָּה אוֹ שֵׁשׁ בָּהֶם בּוֹעֵא וְכֵיוָצֵא בָּזֶה [אָמְנָם רְאֵה דִּבְרֵי בְּיו"ד (סִי' קפז קו"א ס"ק יא), וּבְאַמְרֵי יושר (ח"ב סִי' מג אות ד) וּבְקְצוֹת הַשֻּׁלְחָן (סִי' קלו בדה"ש ס"ק ה-ו)].

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ה הָרַ"ן בְּפֶרֶק י"ד דְּשַׁבָּת (מ. ד"ה מכה) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יוֹנָה וְהָרַשְׁבָּ"א. **ו** שָׁם בַּעֲבוֹדָה זָרָה (עיי"ש). **ז** רַמְבַּ"ן בְּסֵפֶר תּוֹרַת הָאָדָם (שער המיחוש ענין הסכנה).

(ט) * ה וְדַוְקָא שֶׁנִּתְקַלְקֵל אֶחָד מֵהָאֵיבָרִים הַפְּנִימִים מֵחֲמַת מַכָּה אוֹ בּוּעָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, אֲבָל מְחוּשִׁים אֵין נִקְרָאִים מַכָּה. הַגָּה: מִיהוּ מִי שֶׁחוֹשֵׁשׁ בְּשִׁנָּיו (י) * וּמִצְטַעֵר עָלָיו לְהוֹצִיאוֹ, (נ) (יא) אוֹמֵר (יב) לְאֵינוֹ יְהוּדִי לְהוֹצִיאוֹ (בית יוסף (ד"ה ומ"ש וממממין) בשם ארחות חיים (אות שלד) ואיסור והיתר הארוך (כלל נט דין כד)): **ד ו מַכָּה שֶׁל חָלָל (יג) אֵינָהּ צְרִיכָה אֹמֶד, ז שֶׁאֲפִלּוּ אֵין שָׁם בְּקִיאִים וְחוֹלֶה אֵינוֹ אוֹמֵר כְּלוּם, עוֹשִׂים לוֹ (יד) * כָּל שֶׁרְגִילִים לַעֲשׂוֹת לוֹ בְּחֹל, אֲבָל (טו) כְּשֶׁיּוֹדְעִים**

בְּאֵר הֵיטֵב

וְאִם הָרוֹפֵא אוֹמֵר שֶׁיַּזִּיקֵהוּ, שׁוֹמְעִין לָרוֹפֵא, כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט): **ג (נ) אוֹמֵר.** וְאַף עַל גַּב דְּהַיִּשְׂרָאֵל מְסַיֵּעַ, קַיְמָא לָן דִּמְסַיֵּעַ אֵין בּוֹ מַמָּשׁ. וְהַט"ז (סק"א) חוֹלֵק וּפָסַק לְאִסּוּר, וְכָתַב דְּהָא דִּמְסַיֵּעַ אֵין בּוֹ מַמָּשׁ הַיְנוּ הֵיכָא דְּאֵינוֹ יְהוּדִי הִתְחִיל בִּמְלָאכָה כְּבָר וְאַחַר כָּךְ מְסַיְּעוֹ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל כָּאן שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל הוּא הַמַּתְחִיל, כִּי סְתָם אָדָם פִּיו סָגוּר תָּמִיד וְעַכְשָׁו פּוֹתֵחַ פִּיו וְעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה קֹדֶם לְאֵינוֹ יְהוּדִי, מְסַיֵּעַ כָּזֶה יֵשׁ בּוֹ מַמָּשׁ. וְכֵן פָּסַק (הַבַּ"ח) בְּשֵׁם רַשַׁ"ל (בביאורו לטור) לְאִסּוּר, וְכֵן כָּתַב הַשְּׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י

בֵּאוּר הֲלָכָה

ג * וְדַוְקָא שֶׁנִּתְקַלְקֵל וְכוּ' אֲבָל מְחוּשִׁים וְכוּ'. **הִנֵּה דִּין זֶה הוּא מֵהָרַשְׁבָּ"א** בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יוֹנָה וּמוּבָא בְּמַגִּיד מִשְׁנֶה (פ"ב ה"ה), עַיֵּן שָׁם, **וּמַשְׁמַע מִסְּתִימַת לְשׁוֹנוֹ שָׁם דַּאֲפִלּוּ הֵיכִי דְּכָאִיב לֵיהּ טוּבָא מִכְּפָנִים בַּחֲלַל הַגּוּף, אֵינָם עֲדַיִן בִּכְלַל מַכָּה שֶׁל חָלָל כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְקַלְקֵל אֶחָד מֵאֵיבָרִים הַפְּנִימִיִּים. אוּלָם בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א** מִמָּה שֶׁצִּיֵּן הַמָּקוֹר עַל דִּבְרֵיהֶם מִמָּה שֶׁאָמְרוּ שָׁם בַּגְּמָרָא חוֹשֵׁשׁ הוּא דְּלָא וְכוּ', **מַשְׁמַע הֵיכָא דְּכָאִיב לֵיהּ טוּבָא מְחַלְּלִין, וְאוּלַי יֵשׁ לִדְחוֹת דְּגַבֵּי שִׁנַּיִם** דְּהֵם אֲקוּשֵׁי וְאֵין שַׁיָּךְ בָּהֶם שָׁם מַכָּה כָּל כָּךְ, **כֵּיוָן דְּכָאִיב לֵיהּ טוּבָא יָצָא מִכְּלַל מֵחוּשׁ וְדִינוֹ כְּמַכָּה שֶׁל חָלָל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁאָר אֵיבָרִים פְּנִימִיִּים כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה מַכָּה אוֹ בּוּעָה עֲדַיִן הוּא בִּכְלַל מֵחוּשׁ בְּעָלְמָא, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וּמִכָּל מָקוֹם אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּאִם כָּאִיב לֵיהּ טוּבָא בְּאֶחָד מֵאֵיבָרִים הַפְּנִימִיִּים, וּמְסֻפָּק לוֹ שֶׁמָּא נִתְקַלְקֵל שָׁם בְּאֵיזֶה דָּבָר, וְאֵין שָׁם רוֹפֵא בָּעִיר לִשְׁאֹל, דְּמֻתָּר לְחַלֵּל שַׁבָּת וְלִסַּע אַחַר רוֹפֵא,** דְּאַף בְּמַכָּה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל חָלָל אִיתָא לְקַמָּן בְּסוֹף סָעִיף ה' דְּאִם נַעֲשָׂה אֵצֶל הַחוֹלֶה סְפֵק סַכָּנָה מְחַלְּלִין:

*** וּמִצְטַעֵר וְכוּ'.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"י) **בְּמָה שֶׁכָּתַבְנוּ דִּבְעִינַן שֶׁיֶּחֱלֶה כָּל גּוּפוֹ עַל יְדֵי זֶה, הוּא מֵהַמָּגֵן אַבְרָהָם** (סק"ג). **וּבְשֻׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁל הַגְּרַ"ז** (ס"ג) **מְצַדֵּד דְּאֶפְשָׁר שֶׁיְּהֵא מֻתָּר עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי אַף בְּלֹא חָלָה כָּל גּוּפוֹ עַל יְדֵי זֶה, עַיֵּן שָׁם. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי גַּם כֵּן יֵשׁ לְעַיֵּן בְּמָה שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּהוֹצָאַת שֵׁן הוּא מְלָאכָה דְּאוֹרַיְתָא דְּהָא חוֹבֵל לִרְפוּאָה,** וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּבָזֶה חַיָּב אֲפִלּוּ לְמַאן דְּאָמַר מְקַלְקֵל בְּחַבּוּרָה פָּטוּר דְּזֶה מְתַקֵּן הוּא, הָא הוּא אֵינוֹ מְכַוֵּן רַק לְהוֹצִיא הַשֵּׁן וְהַדָּם מִמֵּילָא קָאָתֵי, וְאַף דַּהֲוֵי פְּסִיק רֵישָׁא, הָא הָוֵי עַל כָּל פָּנִים פְּסִיק רֵישָׁא דְּלָא אִיכְפַּת לֵיהּ וְאֵין אִסּוּרוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן. וְהִנֵּה לְמַאן דְּאָמַר מְקַלְקֵל בְּחַבּוּרָה חַיָּב, חַיָּב גַּם בָּזֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּרָ"א בְּסִימָן שי"א סָעִיף י', אֲבָל לְמַאן דְּאָמַר פָּטוּר אַמַּאי חַיָּב בָּזֶה, **וְאַף דְּעַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל בְּוַדַּאי יֵשׁ לִזָּהֵר בָּזֶה, עַל כָּל פָּנִים עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ לְהָקֵל אַף בְּאֵינוֹ חוֹלֶה כָּל גּוּפוֹ:**

ד * כָּל שֶׁרְגִילִים וְכוּ'. זֶהוּ לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ן בְּתוֹרַת הָאָדָם (שער המיחוש ענין הסכנה), **וְכָתַב הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה** (פ"ב הי"ד) **דְּמִזֶּה מַשְׁמַע דְּאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה בִּמְנִיעַת הַדָּבָר הַהוּא, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי צָרִיךְ עִיּוּן** דִּלְפִי הַנִּרְאֶה הַרְבֵּה פּוֹסְקִים חוֹלְקִים עַל סְבָרָא זוֹ, דַּהֲרֵי רַשִׁ"י כָּתַב (שבת קכט. ד"ה דבר) חוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה שֶׁאִם לֹא יַעֲשׂוּ לוֹ רְפוּאָה זוֹ לֹא יָמוּת, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. מַשְׁמַע דְּיֵשׁ בּוֹ סַכָּנָה פֵּרוּשׁוֹ דִּמְסֻכָּן הוּא אֵצֶל הַתְּרוּפָה, וּכְבָר הֵבִיאוֹ בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומדברי), וְכֵן פֵּרֵשׁ עוֹד בְּיוֹמָא פ"ד עַמּוּד ב' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל לֹא סָפֵק וְכוּ', עַיֵּן שָׁם, וְכֵן פֵּרֵשׁ עוֹד בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל (מְפַקְּחִין) [פִּקּוּחַ], עַיֵּן שָׁם, וְכֵן כָּתַב הָרַ"ן בָּאַלְפָסִי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת (שבת נא: ד"ה דבר) כְּפֵרוּשׁ רַשִׁ"י. וְעוֹד רְאָיָה מִמַּתְנִיתִין (יומא פב.) חוֹלֶה מַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי בְּקִיאִין, וּבְלֹא אוּמְדָנָא אֵין מַאֲכִילִין כִּמְבֹאָר בַּתּוֹסָפוֹת מְפַנִּין קכ"ח עַמּוּד ב' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל קָא מַשְׁמַע לָן וּבַמְּאִירִי שָׁם (שבת קכח: ד"ה יולדת) וּבְתוֹסָפוֹת יְשָׁנִים יוֹמָא שָׁם (פג. ד"ה חולה), וּמְבֹאָר בְּכַמָּה רִאשׁוֹנִים דְּמַתְנִיתִין מַיְירֵי בְּחוֹלֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה, אַלְמָא דְּצָרִיךְ אוּמְדָנָא אִם מְסֻכָּן לוֹ הַתַּעֲנִית, אַף עַל פִּי דִּבְחֹל בְּוַדַּאי הַיְנוּ נוֹתְנִים לוֹ לִטְעֹם מִמַּאֲכָלוֹת הַיָּפִים לְחוֹלֶה, אַף עַל פִּי כֵן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בָּעֵינַן אוּמְדָנָא. וְכֵן **פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י** בְּמַתְנִיתִין שָׁם, עַל פִּי בְּקִיאִין, אִם יֹאמְרוּ (שֶׁאֵינוֹ) [שֶׁהוּא] מְסֻכָּן אִם אֵינוֹ אוֹכֵל, וּמִמֵּילָא הוּא הַדִּין לְעִנְיַן חִלּוּל שַׁבָּת. וְעוֹד שֶׁהֲרֵי דַּעַת ר"י (הו"ד בהגהות מיימוניות שביתת עשור פ"ב אות ה) שֶׁאֵין מַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַד שֶׁנִּסְתַּפֵּק שֶׁמָּא יָמוּת, וְאַף לְרַבֵּנוּ תָּם (הו"ד בהגהות מיימוניות שם) דִּפְלִיג עַל זֶה כָּתַב נַמִּי אַף עַל גַּב שֶׁהוּא אֵינוֹ אוֹמֵר שֶׁיָּמוּת מִכָּל מָקוֹם חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יִתְעַלֵּף וְיִסְתַּכֵּן, וְלֹא תָּלֵי כְּלָל בַּאֲמִירָתוֹ דְּהַרְבֵּה פְּעָמִים אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הוּא מְסֻכָּן, אַלְמָא דַּאֲפִלּוּ לְדִידֵיהּ נַמִּי דַּוְקָא מִשּׁוּם סְפֵק סַכָּנָה אֲבָל לֹא מִשּׁוּם דְּטוֹב וְיָפֶה לוֹ, וְכֵן הוּא דַּעַת הַתּוֹסָפוֹת יְשָׁנִים בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל חוֹלֶה, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת בְּפֶרֶק מְפַנִּין (שם), וְכֵן כָּתַב הַמְּאִירִי (שם) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, יוֹלֶדֶת שֶׁמְּחַלְּלִין לֹא סוֹף דָּבָר לְמָה שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה לִרְפוּאָה אֶלָּא אֲפִלּוּ בְּמָה שֶׁנַּעֲשֶׂה לְיַשֵּׁב דַּעְתָּהּ, אַף עַל פִּי שֶׁבְּפֶרֶק אַחֲרוֹן דְּיוֹמָא הֶחְמִירוּ שֶׁלֹּא לְהַאֲכִיל אֶלָּא עַל פִּי מֻמְחֶה, מִכָּל מָקוֹם בְּכָאן מִתּוֹךְ פַּחְדָּהּ יְכוֹלָה לְהִסְתַּכֵּן, עַיֵּן שָׁם. וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה (ח"ג) סִימָן רי"ד (הנ"ל), שֶׁהֲרֵי כָּתַב דְּהָא הַמְסֻכָּן מְסֻכָּן הוּא אֵצֶל אֲכִילָה וְכוּ' וְנַאַכְלֵיהּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, עַיֵּן שָׁם, אַלְמָא דְּלָא קַשְׁיָא לוֹ אֶלָּא מִטַּעַם הָרְאָיָה דְּהֵבִיא מִפֶּרֶק חֵרֵשׁ (יבמות קיד.) דְּכָל מְסֻכָּן מְסֻכָּן הוּא אֵצֶל אֲכִילָה גַּם כֵּן, אֲבָל אִי לָאו מִשּׁוּם זֶה לֹא קַשְׁיָא לֵיהּ דְּנַאַכְלֵיהּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְעַל כָּרְחָךְ דְּלָא מְחַלְּלִינַן כִּי אִם לְהַעֲבִיר הַסַּכָּנָה. גַּם מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן בְּעַצְמוֹ אֵין רְאָיָה כָּל כָּךְ, דְּהָא דְּכָתַב עוֹשִׂין לוֹ כָּל שֶׁרְגִילִין לַעֲשׂוֹת לוֹ בְּחֹל מִמַּאֲכָלִים וּרְפוּאוֹת, מִסְתַּבְּרָא שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ אֲפִלּוּ לְדָבָר שֶׁאֵינוֹ לְהַעֲבִיר הַסַּכָּנָה, אֶלָּא כֵּיוָן דְּמַיְירֵי שֶׁאֵין כָּאן בָּקִי וְאֵינָם

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

נָפַל לְמִשְׁכָּב [לְאַפּוּקֵי חֲשָׁשָׁא בְּעָלְמָא בְּשִׁנָּיו אֵינֶנּוּ בִּכְלָל זֶה וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ל"ב], (ה) וְכָל שֶׁכֵּן מַחֲלַת צְפִידְנָא שֶׁמַּתְחֶלֶת בַּפֶּה וּמְסַיֶּמֶת בִּבְנֵי מֵעַיִם, וְסִימָנָהּ כְּשֶׁנּוֹתֵן כְּלוּם לְתוֹךְ פִּיו סְבִיבוֹת הַשִּׁנַּיִם יוֹצְאִין מִבֵּין הַשִּׁנַּיִם דָּם, דִּמְחַלְּלִין עָלֶיהָ הַשַּׁבָּת. וְהֶפְרֵשׁ יֵשׁ בֵּינַיְהוּ, דִּבְצְפִידְנָא, אֲפִלּוּ הַחוֹלֶה וְהָרוֹפֵא אוֹמְרִים אֵין צָרִיךְ לְחִלּוּל, אָמְרִינַן דְּאֵין בְּקִיאִין בָּזֶה, כִּי מְקֻבָּל בְּיַד חֲזַ"ל (ע"ז כח.) שֶׁסַּכָּנָה הִיא, וּבִשְׁאָר כְּאֵב הַשִּׁנַּיִם דַּחֲשִׁיב כְּמַכָּה שֶׁל חָלָל, בִּסְתָם, מְחַלְּלִין וּכְשֶׁאוֹמֵר הָרוֹפֵא אוֹ הַחוֹלֶה שֶׁאֵין צָרִיךְ אֵין מְחַלְּלִין וּכְדִלְקַמֵּהּ בְּסָעִיף ד' [פְּרִי מְגָדִים (א"א סק"ב)]: **(ט) וְדַוְקָא וְכוּ'.** קָאֵי אַרֵישָׁא אַמַּכָּה שֶׁבַּחֲלַל הַגּוּף: **(י) וּמִצְטַעֵר וְכוּ'.** הַיְנוּ (ו) דְּכָאִיב לֵיהּ טוּבָא וּמִצְטַעֵר כָּל כָּךְ [א] עַד שֶׁחָלָה כָּל גּוּפוֹ עַל יְדֵי זֶה אַף שֶׁאֵינוֹ נוֹפֵל לְמִשְׁכָּב וּכְדִלְקַמָּן סָעִיף י"ז, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה ומצטער), וְאַף דְּמַתְחִלָּה מְבֹאָר דְּחָלְיֵי הַשִּׁנַּיִם מִקְרֵי שֶׁל חָלָל, מִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ מֻתָּר הַהוֹצָאָה עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל דְּהוֹצָאַת הַשֵּׁן אֵינָהּ רְפוּאָה יְדוּעָה [אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ג)], וְאַדְּרַבָּה (ז) לִפְעָמִים יֵשׁ חֲשַׁשׁ סַכַּנְתָּא עַל יְדֵי זֶה, וְהָא דְּמַתִּיר הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ מִקֹּדֶם לְחַלֵּל עֲלֵיהֶן הַשַּׁבָּת, (ח) הַיְנוּ לְרַפֹּאת הַמַּחֲלָה עַל יְדֵי סַמִּים שֶׁלֹּא יִהְיֶה צָרִיךְ לְהוֹצִיאָן: **(יא) אוֹמֵר וְכוּ'.** וְאַף עַל גַּב דְּהוּא פּוֹתֵחַ פִּיו וּמַמְצִיא אֶת שִׁנּוֹ לְהוֹצִיאוֹ, קַיְמָא לָן (ביצה כב.) דִּמְסַיֵּעַ אֵין בּוֹ מַמָּשׁ. וּבְט"ז (סק"א) מַאֲרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה [ב] וְדַעְתּוֹ לְהַחְמִיר, (ט) אֲבָל הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים דַּעְתָּם כְּהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ: **(יב) לְאֵינוֹ יְהוּדִי לְהוֹצִיאוֹ.** אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל (י) לְכֻלֵּי עָלְמָא, דְּהוֹצָאַת שֵׁן הוּא מְלָאכָה דְּאוֹרַיְתָא דְּהָא חוֹבֵל לִרְפוּאָה [מָגֵן אַבְרָהָם (שם)]. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּרֵישׁ סָעִיף י' וְנַפְקָא מִנַּהּ מִזֶּה גַּם לְעִנְיָנֵנוּ: **ד (יג) אֵינָהּ צְרִיכָה אֹמֶד.** פֵּרוּשׁ אִם הוּא מְסֻכָּן לְשַׁעְתּוֹ אוֹ לֹא: **(יד) כָּל שֶׁרְגִילִים וְכוּ'.** מִמַּאֲכָלִים וּרְפוּאוֹת [רַמְבַּ"ן (שער המיחוש ענין הסכנה)]. וּמַשְׁמַע אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה בִּמְנִיעַת הַדָּבָר הַהוּא, כֵּיוָן שֶׁהַחֹלִי יֵשׁ בּוֹ סַכָּנָה וְיֵשׁ בְּהַדָּבָר (יא) צֹרֶךְ קְצָת וּרְגִילִין לַעֲשׂוֹת לוֹ בְּחֹל, עוֹשִׂין גַּם בְּשַׁבָּת [מַגִּיד מִשְׁנֶה (פ"ב הי"ד)]. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה כל) שֶׁהֲבֵאנוּ מִכַּמָּה פּוֹסְקִים דִּסְבִירָא לְהוּ, שֶׁאֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ חִלּוּל, אֵין מְחַלְּלִין עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ בּוֹ שֶׁאִם לֹא יַעֲשֵׂהוּ לוֹ יִכְבַּד עָלָיו חָלְיוֹ וְיוּכַל לְהִסְתַּכֵּן, אֲבָל כָּל שֶׁבָּרוּר שֶׁאֵין בִּמְנִיעַת אוֹתוֹ דָּבָר חֲשַׁשׁ סַכָּנָה, אַף עַל פִּי שֶׁמִּכָּל מָקוֹם צָרִיךְ הוּא לוֹ וּרְגִילִין לַעֲשׂוֹת לוֹ, אֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּשַׁבָּת אֶלָּא עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי כְּדִין צָרְכֵי חוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה, וְעַל כֵּן [ג] בְּוַדַּאי מֵהַנָּכוֹן לְהַחְמִיר בְּאִסּוּר שֶׁל תּוֹרָה. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּסוֹף דְּבָרֵינוּ: **(טו) כְּשֶׁיּוֹדְעִים.** וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהָרוֹפֵא אוֹ הַחוֹלֶה אוֹמְרִים שֶׁאֵין צָרִיךְ, שֶׁאֵין מְחַלְּלִין:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

גּוּפוֹ, הַיְנוּ מָה דְּאִיתָא שָׁם בַּגְּמָרָא כָּאִיב לֵיהּ טוּבָא, וּמַשְׁמַע דְּאִי לָאו הָכִי אֵינֶנּוּ רַק בִּכְלַל חֲשָׁשָׁא בְּעָלְמָא, וְלֹא מְחַלְּלִינַן שַׁבְּתָא עִילָוֵיהּ: **(ס)** כֵּן הוֹכִיחַ הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) וְכֵן מוּכָח בְּהַגְּרָ"א דְּהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לֹא קָאֵי אַמַּחֲלַת צְפִידְנָא: **(ו)** הַגְּרָ"א, וְכֵן מַשְׁמַע מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) שֶׁכָּתַב דִּבְעִינַן שֶׁיֶּחֱלֶה כָּל גּוּפוֹ עַל יְדֵי זֶה וּמִסְתָּמָא כָּאִיב לֵיהּ **טוּבָא. וְרָאִיתִי בִּפְרִי מְגָדִים** (א"א סק"ב) **שֶׁדָּחַק עַצְמוֹ לוֹמַר דְּמַיְירֵי דְּלָא כָּאִיב לֵיהּ טוּבָא, דְּאִי לָאו הָכִי אַמַּאי אֵינוֹ מֻתָּר עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא רָאָה דִּבְרֵי אִסּוּר וְהֶתֵּר שֶׁכָּתַב** בְּהֶדְיָא דְּהוּא חוֹלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה, אַךְ דְּהַהוֹצָאָה אֵינָהּ רְפוּאָה דְּאַדְּרַבָּה סַכַּנְתָּא הִיא: **(ז)** אִסּוּר וְהֶתֵּר: **(ס)** שָׁם (דין כא): **(ט)** שַׁ"ךְ בִּנְקֻדּוֹת הַכֶּסֶף (יו"ד סי' קצח על ט"ז ס"ק כא) וְהַחֲמַד מֹשֶׁה (סק"א) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה) וְהַחַיֵּי אָדָם (ח"ב כלל סט סי"א), וְכֵן מַסִּיק הָרִיטְבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו (מכות כ: ד"ה במסייע) בְּשֵׁם הָרָמָ"ה: **(י)** אֲפִלּוּ לְדַעַת הַמַּתִּירִין בְּסָעִיף י"ז שְׁבוּת דְּרַבָּנָן עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל לִרְפוּאָה: **ד (יא) דְּאִלּוּ צֹרֶךְ הַרְבֵּה אֲפִלּוּ לְדַעַת הַמַּחְמִירִין שָׁרֵי,** וּכְהַהִיא דְּתַנְיָא בְּיוֹמָא (פ"ג) [פ"ד] (ע"ב) מְחַמְּמִין לוֹ חַמִּין בֵּין לְהַשְׁקוֹתוֹ בֵּין לְהַבְרוֹתוֹ:

לִיקוּטֵי דִבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ג בסוגריים) כתב: ולהאומרים מלאכה שאינה צריכה לגופה אינה אסורה אלא מדברי סופרים מותר להוציאו ע"י נכרי, אף אם לא חלה ממנו כל גופו. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ד) התיר להוציא ע"י גוי. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"ד) כתב: אבל אם אין שם נכרי כלל יש לסמוך על סברא הראשונה ומכל מקום כל בעל נפש יחוש לעצמו באיסור של תורה [משמע שאין בזה הוראה להחמיר, דלא כהמשנ"ב שכתב לכל אדם שמן הנכון שיחמיר].

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah